

Desperately trying to capture the vanishing past: Soviet architecture heritage in Latvia

“Clean Brownfields” seminar , Latvia – Lithuania

Kalni, Nīgrande

22.01.2020

Artis Zvirgzdiņš

editor-in-chief , A4D architecture platform

Stalinist townscape
in Latvia:
The case of the new
established district
centres of 1950s

19 aprinķi 1924-1945

1946. gada aprīlī Valkas apriņķi sadalīja divos mazākos – Alūksnes un Valkas apriņķī. Pēc tam, 1947. gadā, nodalot teritorijas no kaimiņu apriņķiem izveidoja Ogres, Limbažu, Gulbenes, Krāslavas un Viļānu apriņķi.

Ar LPSR Augstākās padomes prezidija 1949. gada 31. decembra dekrētu apriņķi tika sadalīti vēl sīkāk un pārdēvēti par rajoniem, pagastus kā starpposmu starp ciemiem un rajoniem likvidēja.

(Vīksna, 1999)

58 rajoni 1950

Rajonizēšanas mērķis -

– lai sekmētu partijas organizāciju un padomju varas orgānus tuvināšanu darbaļaužu masām

– tuvināt partijas-padomju un saimnieciski kooperatīvo aparātu rajonam un ciemam, lai gūtu iespēju risināt sasāpējušos lauksaimniecības jautājumus.

26 rajoni 1967-2009

Administratīvi teritoriālās izmaiņas Latvijā PSRS ietvaros (1940–1991)

Latvijas PSR administratīvi teritoriālais iedalījums *

	1946. 1.10.	1950. 1.05.	1954. 1.07.	1957. 1.07.	1961. 1.08.	1964. 1.01.	1967. 1.08.	1972. 1.01.	1978. 1.01.	1984. 1.01.
Pilsētas, t.sk. republikas pakļautības	58 5	58 5	57 6	56 6	55 7	54 7	56 7	56 7	56 7	56 7
Rajoni (1946.g. – apriņķi)	20	58	58	45	32	21	26	26	26	26
Pagasti	510	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ciemi	1361	1358	708	661	607	569	546	534	481	468
Pilsētciemati (līdz 1961. g. – strādnieku ciemati)	20	27	27	34	34	34	33	35	36	37
Lauku ciemati	-	-	-	-	-	-	-	-	-	669

* Pēc: *Latvijas PSR administratīvi teritoriālais iedalījums.* – R., 1946.;1950.,1954.,1957., 1961.;1964.;1967.;1972.;1978.;1984.

«Šis iedalījums veikts pēc primitīvas shēmas, galvenokārt formāli izdalot administratīvas teritorijas pēc aptuveni līdzīgu platību principa ap esošajiem jeb plānveidīgi mākslīgi veidotajiem administratīvajiem centriem, kuru izvēle un attīstīšana balstījās vienīgi uz citai valstij raksturīgo specifisko kritēriju pamata.

Šie kritēriji bija sociālistiskās valsts ideoloģisko un politekonomisko koncepciju nosacīti: lineāras direktīvu pārvaldes efektivtāte un tā saukto ražošanas spēku izvietojums.»

(Šteins, Šķinkis)

“Staļinisms — dīvains revolucionārās frazeoloģijas un dažu sociālisma elementu sakausējums ar senām Krievijas valsts pārvaldes tradīcijām un imperiālistiskām ambīcijām, ko visu vainagoja vēl nekur neredzēts izspiedzes un terora aparāts.”

(Ģermanis)

19 aprīķi 1924-1945

Abrene
Aizpute
Bauska
Cēsis
Daugavpils
Ilūkste
Jēkabpils
Jelgava
Kuldīga
Liepāja
Ludza
Madona
Rēzekne
Rīga
Talsi
Tukums
Valka
Valmiera
Ventspils

19 apriņķi

1924-1945

58 rajoni

1950

+

~~Abrene *~~

Aizpute

Bauska

Cēsis

Daugavpils

Ilūkste

Jēkabpils

Jelgava

Kuldīga

Liepāja

Ludza

Madona

Rēzekne

Rīga

Talsi

Tukums

Valka

Valmiera

Ventspils

Aknīste

Aloja

Alsunga

Alūksne

Ape

Auce

Baldone

Balvi

Cesvaine

Dagda

Dobeles **

Dundaga

Eleja

Ērgļi

Grīva

Gulbene

Jaunjelgava **

Jaunpiebalga

Kandava

Kārsava

Krāslava

Krustpils

Limbaži

Līvāni

Malta

Nereta

Ogre

Pļaviņas

Preiļi

Priekule

Rūjiena

Saldus

Saulkrasti

Sigulda

Skrunda

Smiltene

Varakļāni

Viļaka *

Viļāni

Zilupe

19 apriņķi

1924-1945

58 rajoni

1950

+

26 rajoni

1967-2009

-

Abrene-
Aizpute
Bauska
Cēsis
Daugavpils
Ilūkste
Jēkabpils
Jelgava
Kuldīga
Liepāja
Ludza
Madona
Rēzekne
Rīga
Talsi
Tukums
Valka
Valmiera
Ventspils

Aknīste
Aloja
Alsunga
Alūksne
Ape
Auce
Baldone
Balvi
Cesvaine
Dagda
Dobeles
Dundaga
Eleja
Ērgļi
Grīva
Gulbene
Jaunjelgava
Jaunpiebalga
Kandava
Kārsava

Krāslava
Krustpils
Limbaži
Līvāni
Malta
Nereta
Ogre
Pļaviņas
Preiļi
Priekule
Rūjiena
Saldus
Saulkrasti
Sigulda
Skrunda
Smiltene
Varakļāni
Viļaka
Viļāni
Zilupe

Aknīste
Aizpute ****
Aloja
Alsunga
Ape
Auce
Baldone
Cesvaine
Dagda
Dundaga
Eleja
Ērgļi
Grīva ***
Ilūkste ****
Jaunjelgava **
Jaunpiebalga
Kandava
Kārsava
Krustpils ***

Līvāni
Malta
Nereta
Pļaviņas
Priekule
Rūjiena
Saulkrasti
Sigulda
Skrunda
Smiltene
Varakļāni
Viļaka
Viļāni
Zilupe

+
Stučka (Aizkraukle)

Vecie apriņķu centri	Jaunradītie rajonu centri un to "dzīves ilgums"			
(treknināti – rajonu centri 1950—2009)	1950-1956	1950-1959	1950-1962	1950— 1967—2009
Abrene Aizpute Bauska Cēsis Daugavpils Ilūkste Jēkabpils Jelgava Kuldīga Liepāja Ludza Madona Rēzekne Rīga Talsi Tukums Valka Valmiera Ventspils	Aknīste Aloja Alsunga Ape Cesvaine Dundaga Eleja Grīva (1953 > Daugavpils) Jaunjelgava * Jaunpiebalga (Gaujenas raj.) Nereta Saulkrasti Varakļāni	Auce Baldone Dagda Ērgļi Kandava Līvāni Malta Pļaviņas Priekule Rūjiena Skrunda Smiltene Viļaka (Abrenes raj.) Žilupe	Aizpute * Ilūkste * Kārsava Krustpils (1962 > Jēkabpils) Sigulda Viļāni	Alūksne Balvi Dobele Gulbene Krāslava Limbaži Ogre Preiļi Saldus + 1967—2009 Stučka /Aizklaukle

Treknrakstā – pilsētas, kas bija rajonu centri līdz pat 2009. gada reformai
Gaiši pelēkie – vietas, kam, kļūstot par rajonu centriem, nebija pilsētas statusa

the buildings

Socialist realism

Sociālistiskais reālisms

Staļina klasicisms

Staļina ampīrs

Stalin Empire Style

Socialist Classicism

Staļina baroks

retrospektīvisms

Communist Party Headquarters / Executive Committee

Cesvaine

Dagda

Dobele

Ērgļi

Ilūkste

Kārsava

Communist Party Headquarters / Executive Committee

Krāslava

Malta

Preiļi

Varakļāni

Viļaka

Zilupe

Culture Houses

Krustpils.
1954-1959. Arhitekts Andrejs Aivars

Viļāni

Auce.
1952, arhitekts Arturs Reinfelds

Culture Houses. Architect: Andrejs Aivars. Hall for 450 viesesats

Balvi, 1954

Ērgļi

Kārsava, 1959

Preiļi, 1959

Varakļāni

Cinema in Dagda

The same or similar one has been in
Zilupe (bordertown on Russian border)
but has been (Ivars Matisovs)

Schools

Aloja

Ērgļi

Jaunpiebalgai

Malta

Kārsava

Hospitals

Aknīste

Balvi

Skrunda

Department Stores

Aknīste

Pļaviņas

Aloja

Nereta

other

Firestation in
Jaunpiebalga

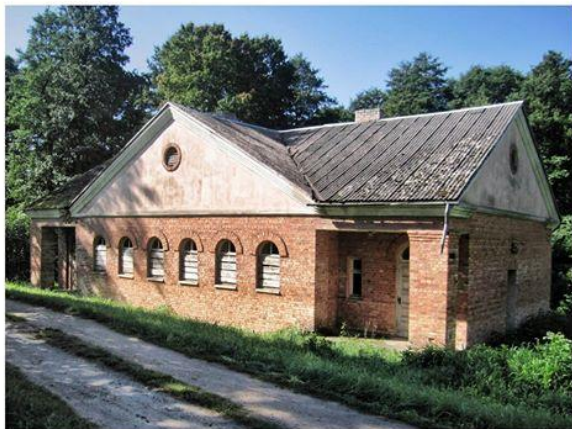
Dairy in Dagda

Dairy in Jaunpiebalga

Bathhouses

Man zināmās vietas, kur ir šāda parauga pirtis: **Aloja, Balvi, Alsunga, Dundaga, Eleja, Ērgļi, Ilūkste, Nereta, Preiļi, Viļaka**, kā arī - Mazsalaca, Strenči. Bez tam, pēc 1950. pirmās puses gadu periodikas ziņām jaunas pirtis celtas arī **Jaunpiebalgā, Līvānos, Maltā, Saulkrastos un Siguldā**, ļoti iespējams – kādas arī šī paša projekta.

Alsunga

Aloja

Viļaka

Dundaga

Nereta

Ilūkste

Conclusions

The way how these kind of buildings in those small places tells us of the importance, significance those places had once ago, even for a small period.

Instagram: artiszvi #Stalīnaampīrs

Modernist
period

so fragile and vanishing ...

‘Jūras pērle’, 1964

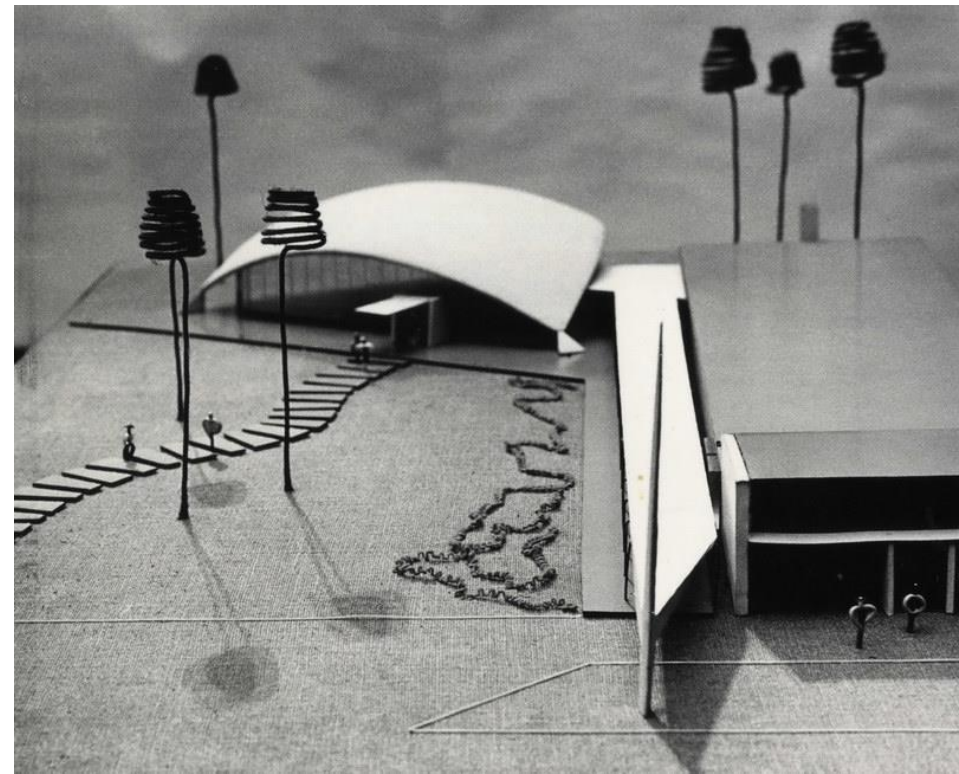
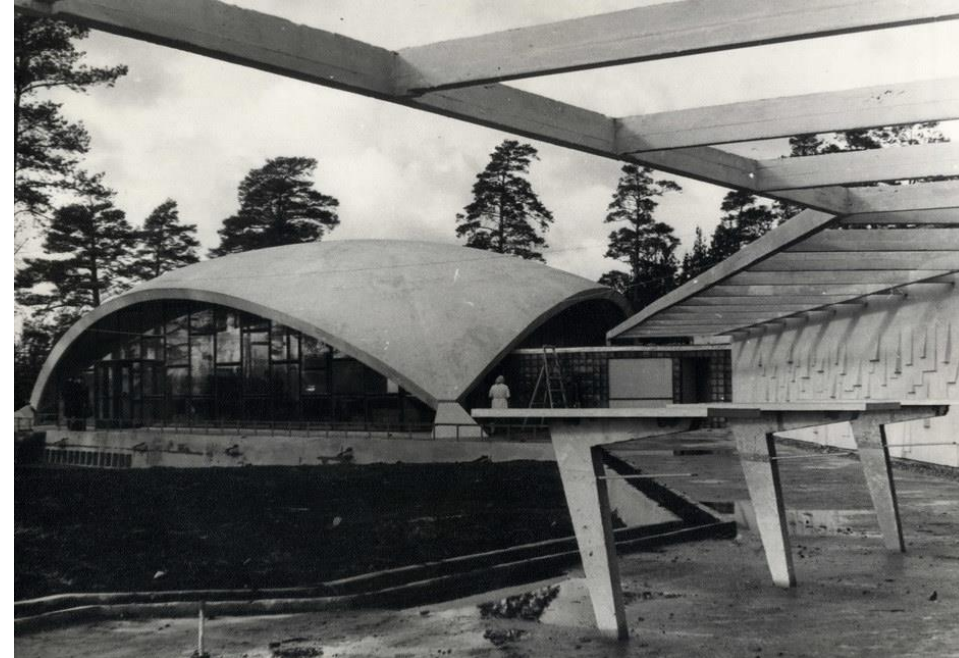

‘Sēnīte’, 1967

Restaurant *Jūras pērle* (The Pearl of the Sea)

Josifs Goldenbergs,
engineer N.Kastro,
1964

Restaurant *Sēnīte*
 Linards Skuja, engineer — Andris Bite,
 1967

‘Jūras pērle’ in 1990s

‘Sēnīte’ nowadays

Filling station in Ogre
Juta Kruusimägi, 1966

Cinema in Rēzekne, 1961
Demolished in 2015

Bus station in Krāslava

Madona

Ogre

Renovated modernist school buildings in Riga

Housing Series 103

103. sērija

103. sērija

Housing series 103

Piņķi

Jēkabpils

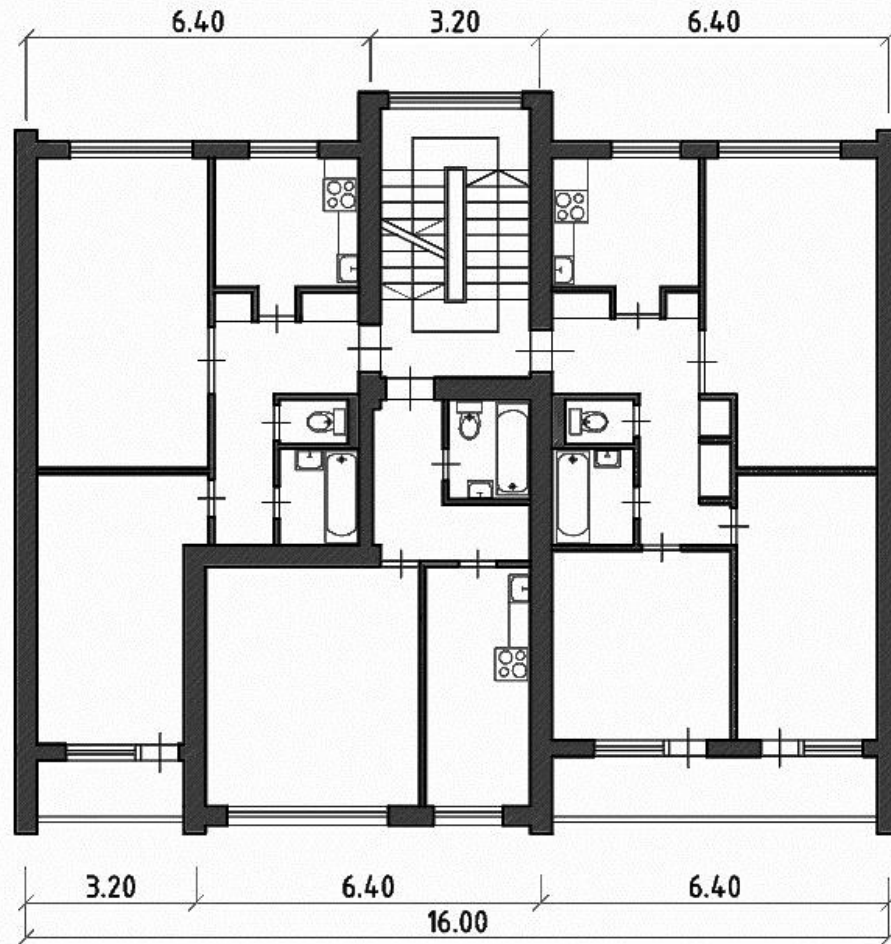

Smiltene

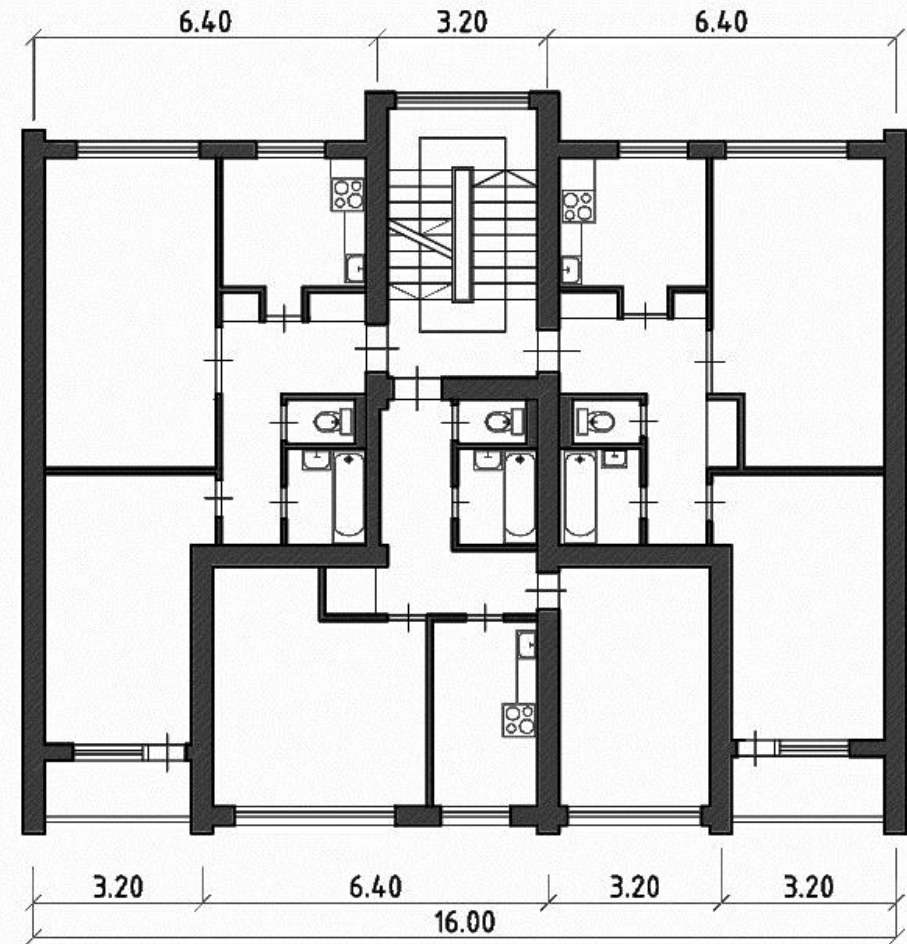
Design of the series elaborated in Institute of Urban Construction Design (Latvijas Valsts pilsētu celtniecības projektēšanas institūts), leading architects —Lidija Plakane, Lidija Ose, in the second half of 1960s

103. sērija

Series 103

SEKCIJA 2-1-3

SEKCIJA 2-2-2

103. sērija

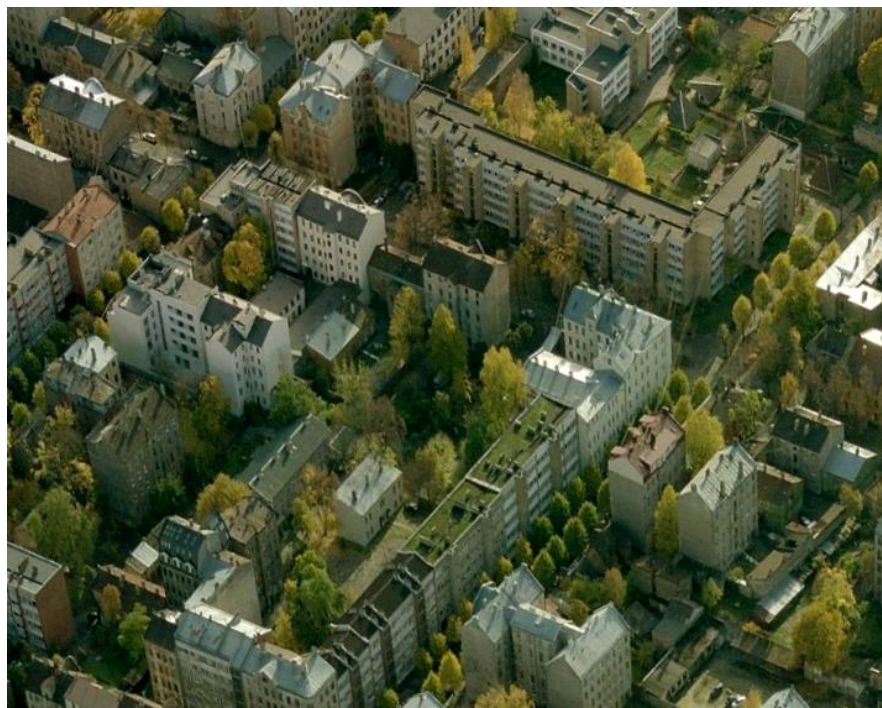
Series 103

Šampēteris, Rīga

Kauguri, Jūrmala

Grīziņkalns, Rīga

103. Sērija

Series 103

Rural version

‘Rural version’ — was elaborated in the first half of 1970s.

Leading architect —
Alfrēds Plēsums.

103. sērija

Series 103. Rural version

Lēdmane

Rūjiena

Madliena

Kazdanga

Sigulda

103. sērija

Series 103

Postmodern turn

Late 80s / early 90s

Ērgeme

Madlienas

Limbaži

103. sērija

Series 103

Postmodern turn

Late 80s / early 90s

Dagda

Ropaži

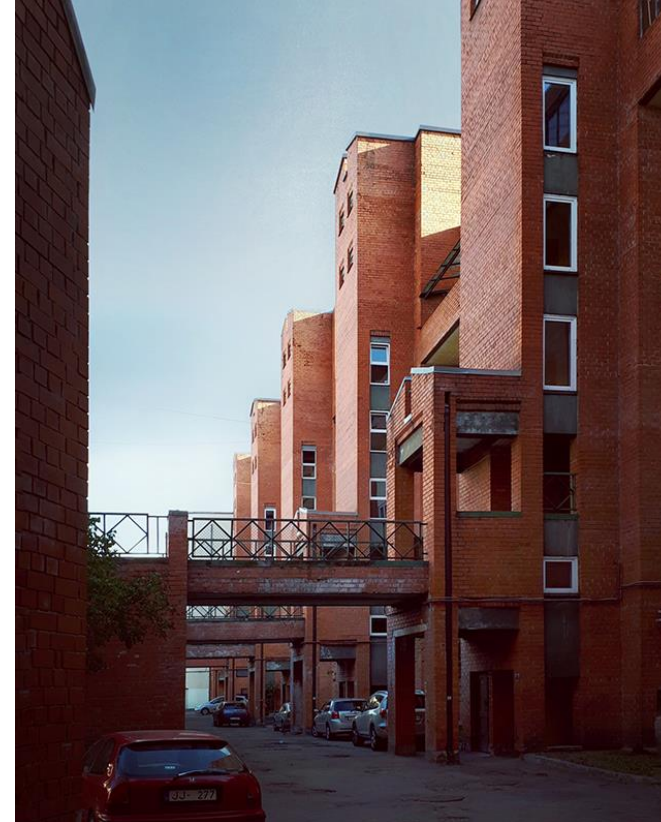
Jaunmārupe,
Ausma Skujiņa, Anita Marinska
1983

Block No 10

Moscov District, Riga

1987-1992

Kārlis Alksnis, Egils Bušs, Juris Poga;
Viesturs Meinerts

103. sērija

Series 103

Latvia of kolkhozes

architecture in
a peripheral Latvia
in 1970s-1980s

ambitions

Nākotne, 1970s, Henrikas Šilgalis

Nākotne, 1970s, Henriks Šilgalis

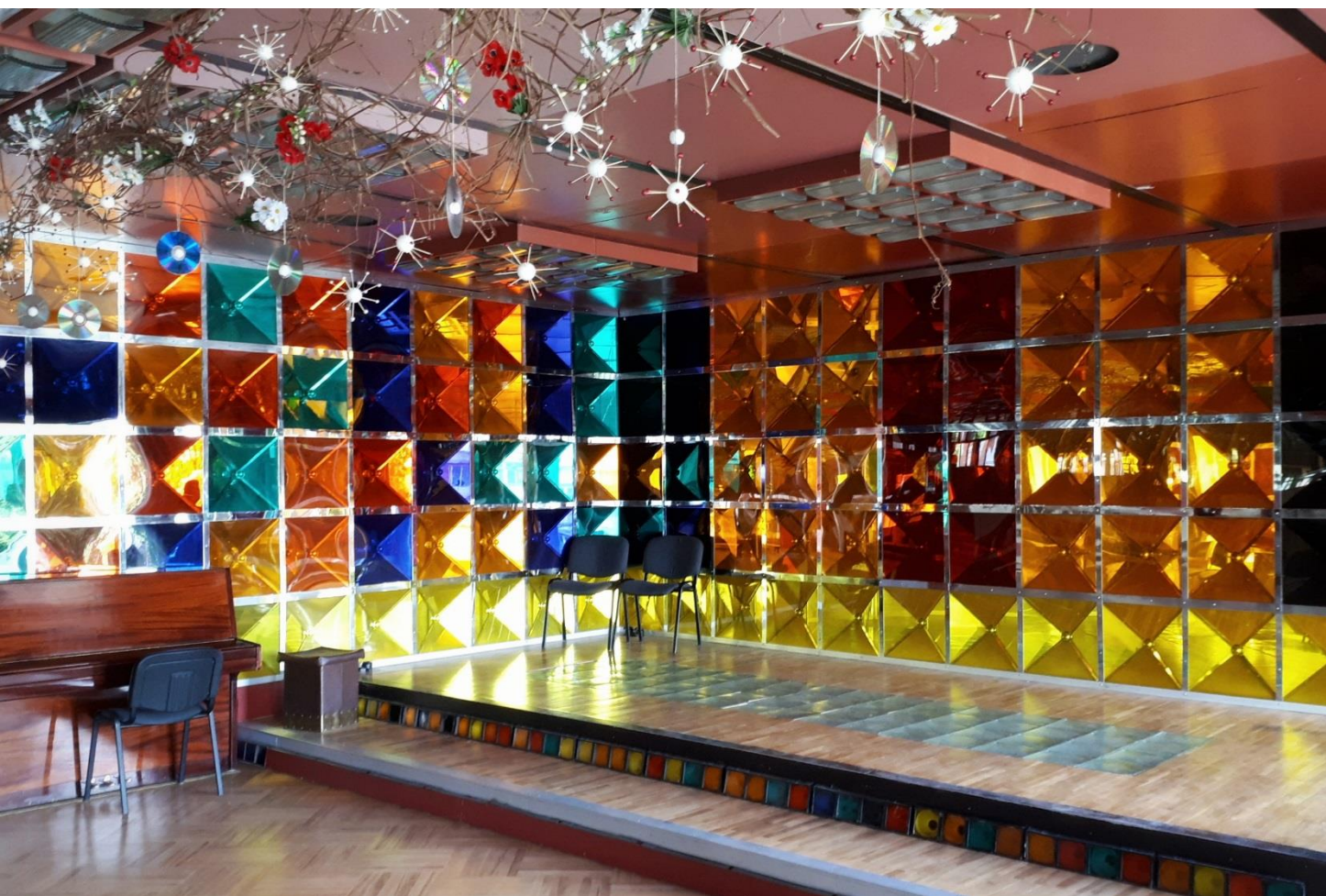
Naukšēni

Kalni, 1985, Ausma Īvāne

Kalni, 1985, Ausma Īvāne

Madliena, 1983, Zigurds Lazdiņš

Bath-house/sauna + swimming pool. Madliena

Secondary school. Madliena

Lēdmane

Mālpils. Laimonis Tīkmanis

Slampe, 1984-1986
Vera Savisko, Imants Jakobsons, Ināra Akolova

Secondary school, Slampe, 1984-1986
Vera Savisko, Imants Jakobsons, Ināra Akolova

Nīgrande, 1986-
Laimonis Tīkmanis

Culture house, Viesīte
1985-1991, Linards Skuja

Secondary school, Druva
1984-1989, Tāļivaldis Timpars

Renda, 1984-1986
Laimonis Tīkmanis

Nīgrande, 1986-
Laimonis Tīkmanis

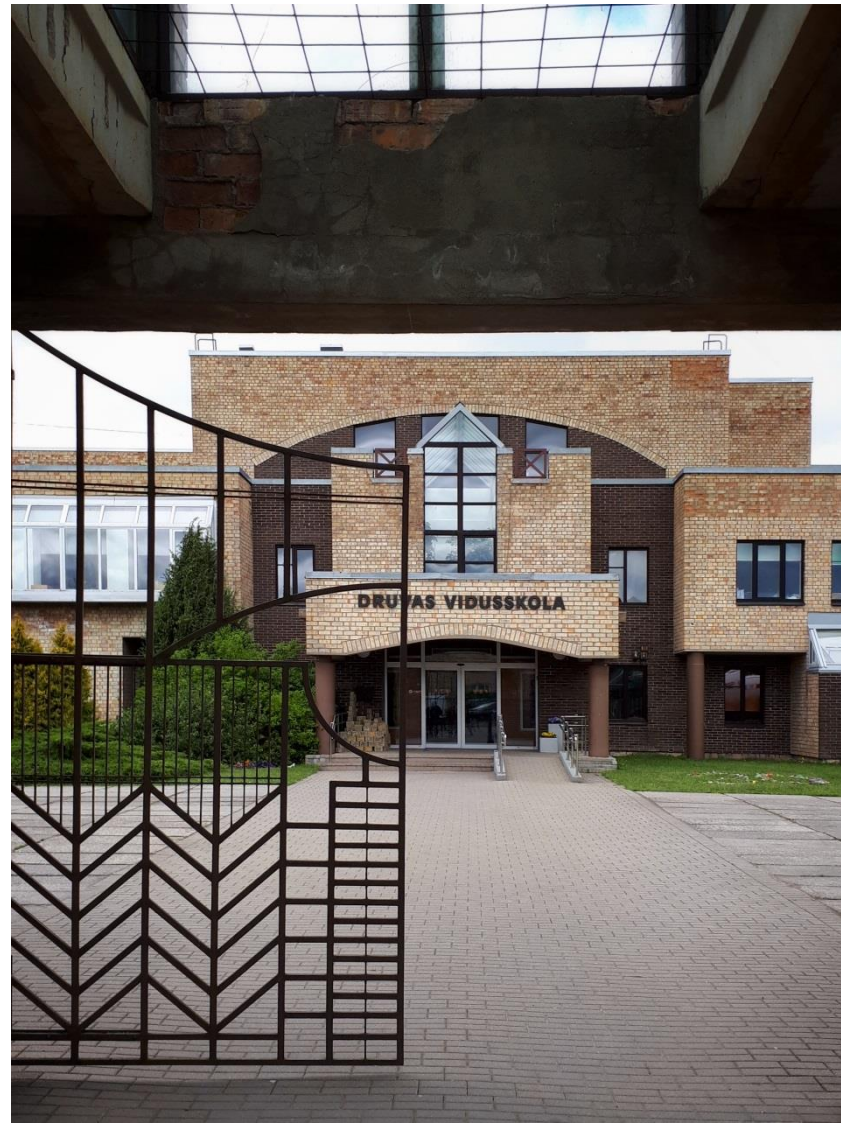

Spunčiems
Zaiga Gaile

#entrance-space

Druva

#entrance-space

Mētriena

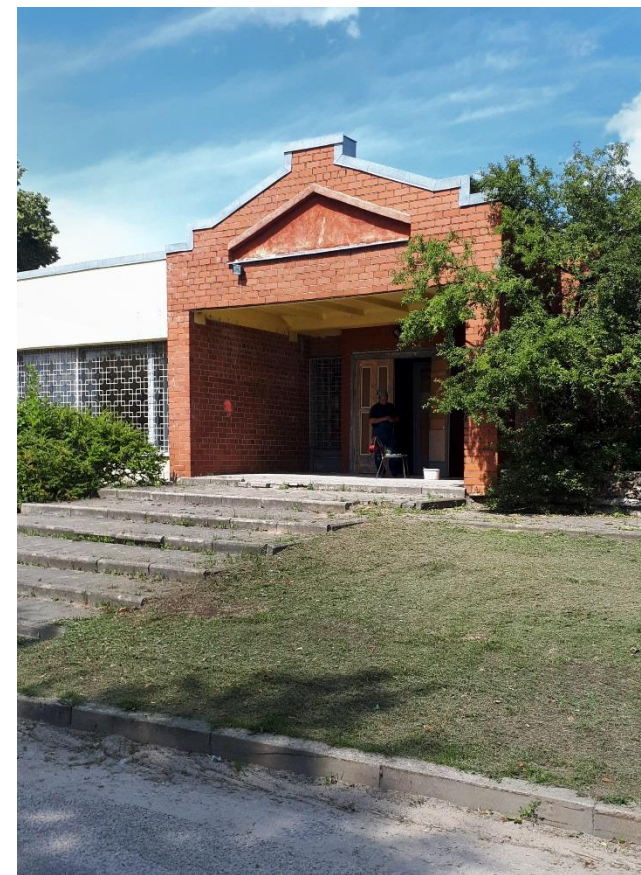

Madliena

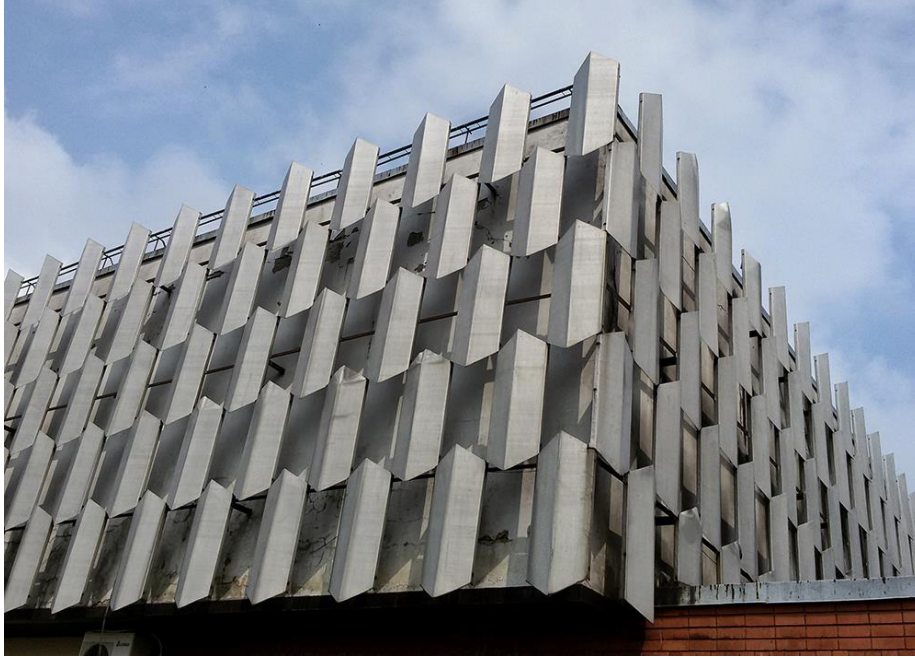
Vārme

ambitions / experiments / regionalist expression

Welfare Shopping

Madliena

Lēdmane

Ķekava

Priekule

Uzvara

Verticals

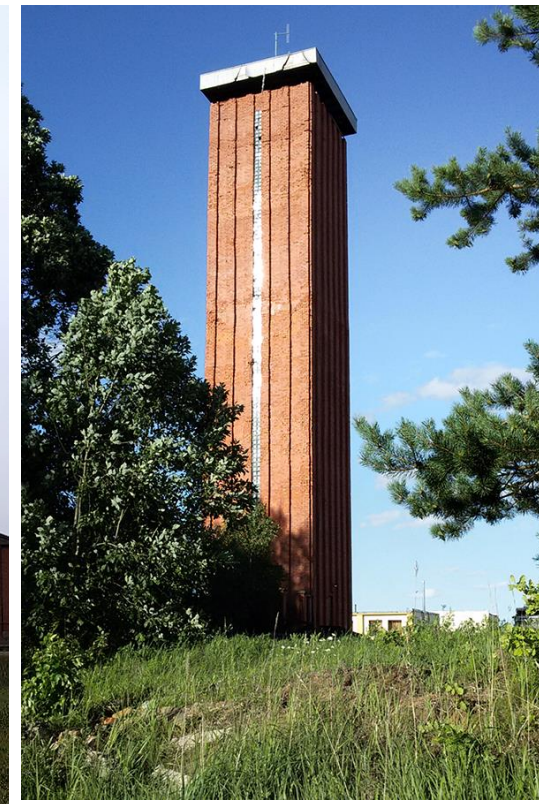
Druva

Ķekava

Nākotne

Valka

Lēdmane

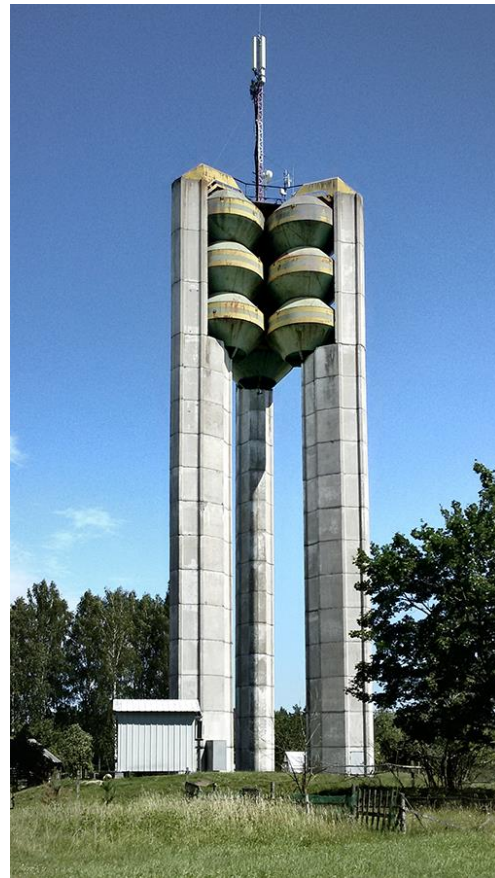
Verticals

More
66 m³

Dubna
100 m³

Ape
300 m³

Jaunmārupe
530 m³

Ērgeme

Watertowers, Juris Skalbergs, 1980s

Rituals

Rituals. Cemetery chapels

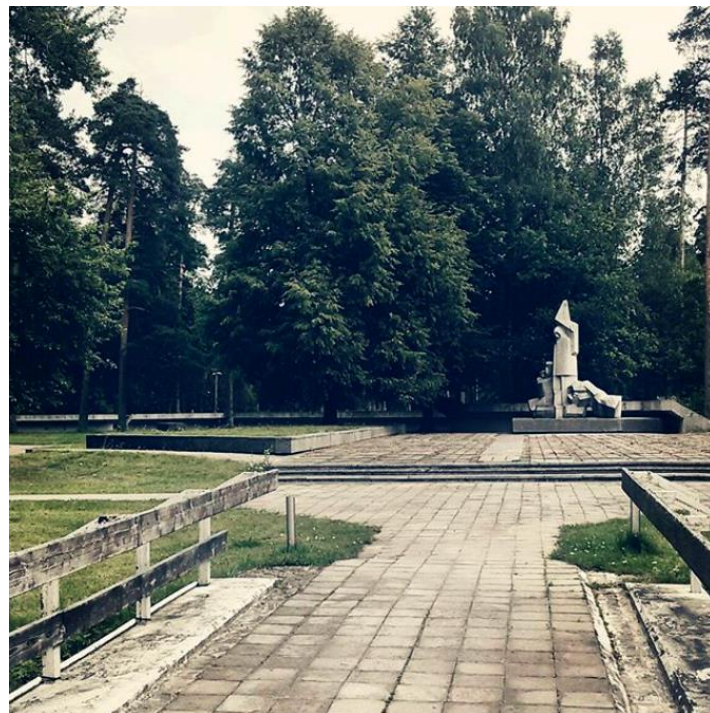
Madliena. 1979, Aina Šēnberga

Daugavpils

Rituals. **WW2** memorials

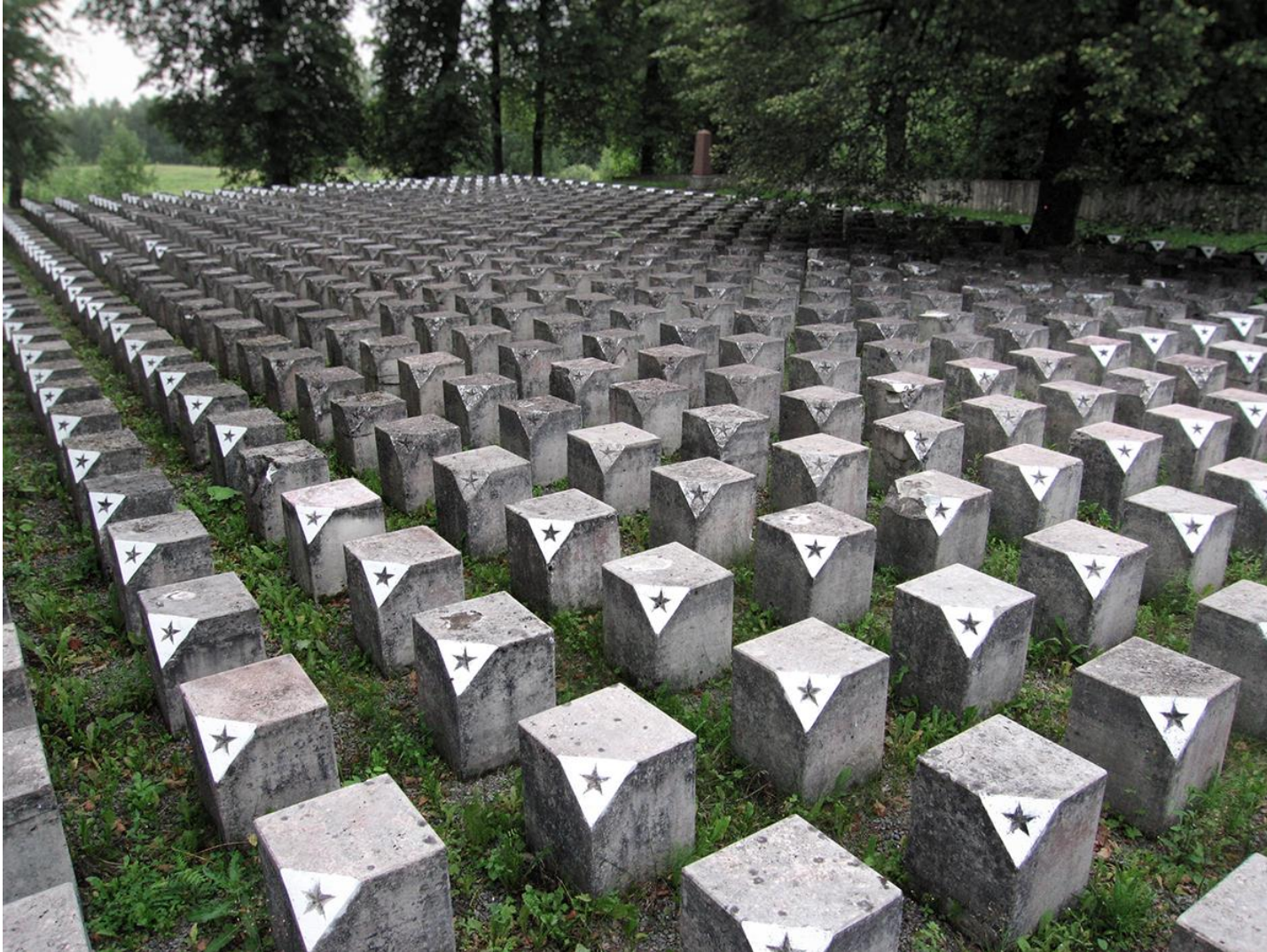
Valka

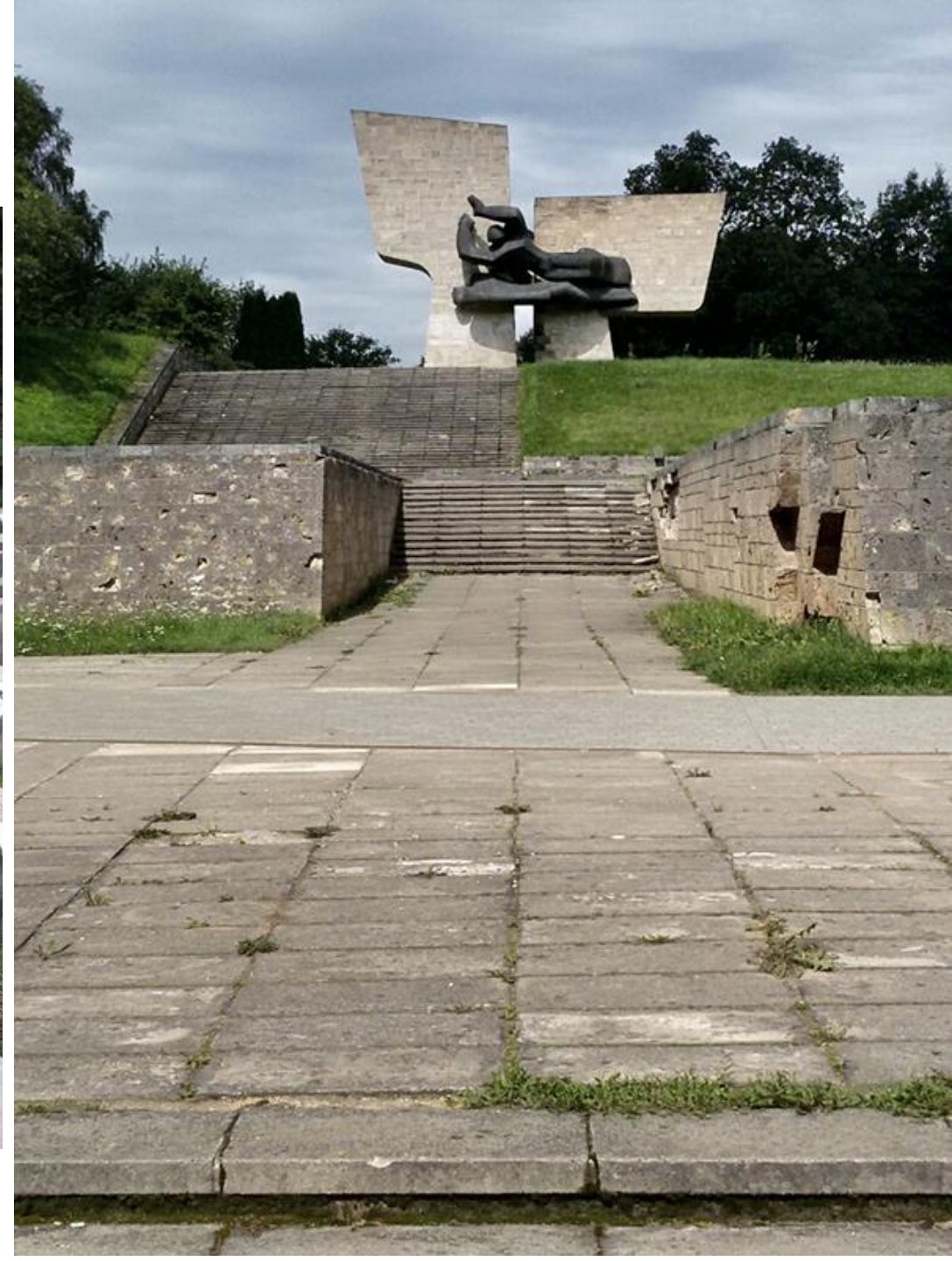
Priekule

Rituals. WW2 memorials

Valmiera

Nītaure

Rituals. Sauna culture

Snapshot
from
'Dāvana
vientuļai
sievietei'
1973

Pilskalne

Kalni

Pampāļi, 1983-1987
Laimonis Tīkmanis

Utilitarian modernism

Utilitarian modernism

Signage, symbols, toponymy - most tangible heritage

Roja

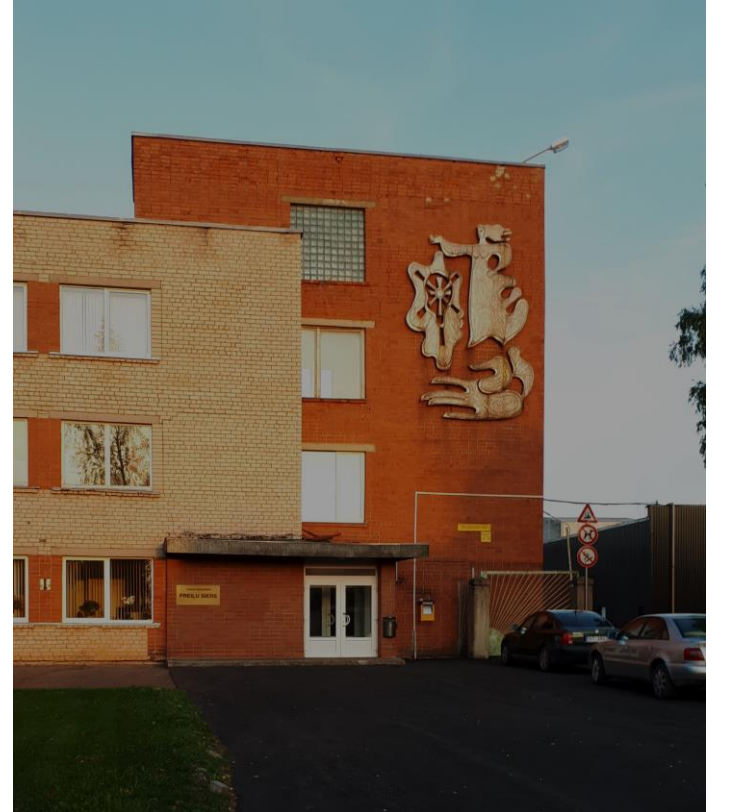
Nākotne

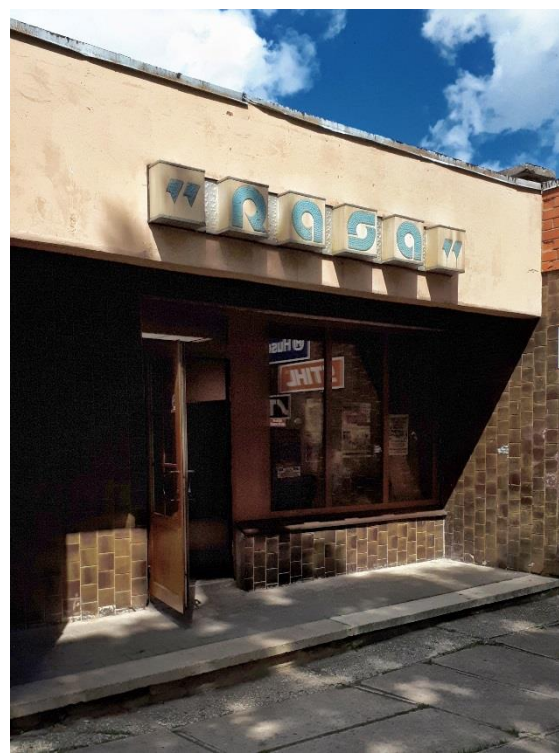

Tume

Paldies!

Ačiū!

Artis.Zvirgzdins@gmail.com

Instagram: artiszvi / #kolhozuLatvija / #modernistLatvia

FB: Artis Zvirgzdiņš